

Universiteit Twente, Faculteit MB

Vakgroep LEGS

Tentamen: strafrecht (174107) / recht- en rechts handhaving (174109)

Datum: 3 november 9.00-12.30u
Docent: harmsen

Dit tentamen bestaat uit een casus met 12 open vragen. Motiveer alle antwoorden zorgvuldig en uitvoerig, zo nodig (en dat is vrijwel altijd het geval) aan de hand van wet en jurisprudentie!

Adri Bloemen heeft zijn vaste baan bij de gemeente Hengelo opgegeven, het werken onder een baas viel hem slecht. Hij is daarom voor zichzelf begonnen door vier maanden geleden zijn cafetaria nabij het centrum van Enschede te openen. De door hem gepleegde investeringen waren fors, hetgeen ook kan worden gezegd over de maandelijks te betalen hypotheeklasten. Van meet af aan heeft de zaak van Adri slecht gelopen, zo slecht zelfs dat een faillissement dreigt omdat een aantal schuldeisers hebben laten weten geen genoeg meer te nemen met de betalingsachterstanden. Bloemen is ten einde raad.

Op een zekere zaterdagavond in oktober zit Bloemen zijn zorgen weg te drinken in een kroeg. Hij raakt in gesprek met Sjaak Duisterhof. Duisterhof doet zijn naam eer aan, hij heeft weet van én bedenkt duistere zaakjes. Bloemen vertelt Duisterhof dat hij aan de rand van de afgrond staat en dat hij het niet meer ziet zitten. Duisterhof luistert aandachtig en doet Bloemen vervolgens een suggestie aan de hand. Bloemen zou zijn cafetaria in brand moeten zetten, van de uitkering van de verzekering zou hij dan, althans ten dele, uit de (financiële) brand kunnen geraken, aldus Duisterhof. 'Een vriend van mij heeft dat onlangs ook gedaan, en die zit nu op Curaçao!', zo verzekert hij Bloemen. Duisterhof rekent Bloemen voor wat het 'voordeel' van deze actie zou kunnen zijn. Bloemen kan Duisterhof op dat ogenblik echter niet in diens berekening volgen, maakt een afwerend gebaar en loopt bij Duisterhof weg. Een uurtje later als hij van plan is naar huis te gaan, klampt Duisterhof Bloemen aan en drukt hem een papiertje in zijn hand met daarop zijn telefoonnummer, onder de toevoeging: "Denk er nog eens over na! Joh, ik weet wel wat mannetjes die je willen helpen".

De dag erop is Bloemen nog zeer beslist: hij zal het idee van Duisterhof niet uitvoeren. Na een paar dagen bedenkt Bloemen zich en belt hij Duisterhof op: "Wie moet ik bellen?" Duisterhof geeft daarop het mobiele telefoonnummer van ene Herman. Bloemen belt diezelfde avond nog met Herman en zij bespreken dat Herman a.s. zaterdagavond de cafetaria in brand zal steken. "Adri, ik regel dat allemaal wel. Jij houdt je daar niet mee bezig. Wel moet je zaterdag twee jerrycans met benzine, droge lakens en aanmaakblokjes in de cafetaria klaarzetten. Verder moet je ervoor zorgen dat je een goed alibi hebt die avond, dus zorg dat je een afspraak hebt die avond!", aldus Herman.

De volgende dag, vrijdag, schaft Bloemen de twee jerrycans aan en vult deze met benzine en koopt ook de overige benodigde attributen. Hij zet de jerrycans in het keukentje van de cafetaria. De dag erop is het zaterdag, de dag waarop 's avonds het plan tot uitvoering zal worden gebracht. Bloemen sluit die avond zijn zaak tegen zes uur en gaat naar huis. Tegen 8 uur gaat hij samen met zijn vrouw naar zijn zwager, de broer van zijn vrouw, die in elders in de stad woont. Rond half twaalf loopt hij even bij zijn vrouw en familie weg en belt buiten nog even met Herman. 'Ja, met Adri, kijk je nog wel even of er niemand in de naastgelegen gebouwen aanwezig is? Dat is meestal niet zo, maar je weet maar nooit.' Herman bromt wat en zegt dat hij over een kwartier met zijn werk zal beginnen.

Een kwartier later klimt Herman over de muur aan de achterzijde van de cafetaria. Hij verschaft zich door de achterdeur, die Bloemen met opzet niet op slot heeft gedaan, de toegang tot het pand. Binnengekomen besprenkelt hij het gehele pand direct met benzine en legt hij de lakens over de vloer, die hij eveneens met een zelf meegenomen uiterst brandbaar middel besproeit. Vervolgens steekt Herman de lakens in brand en spoedt hij zich naar buiten.

Op het moment dat Herman zich in de bijkeuken aan de achterzijde van de cafetaria bevindt, kijkt een toevallige passant door de ruiten aan de straatkant van de cafetaria naar binnen. Hij ziet de lakens over de vloer liggen, hetgeen hem merkwaardig voorkomt. Vervolgens ziet hij

een duister figuur over de muur achter de cafetaria klimmen. Bijna tegelijkertijd ziet hij vuur dat zich, niet heel snel maar wel gestaag, van achter in het pand naar voren voortbeweegt. De passant weet onmiddellijk hoe laat het is en belt direct 112. Intussen wacht de passant, kordaat als hij is, de komst van politie en brandweer niet af, en neemt zelf maatregelen om de brand te blussen. Door het intrappen van de deur verschaft hij zich toegang tot het pand. Het lukt hem om het vuur te doven.

1. Gesteld zou kunnen worden dat deze passant zich schuldig heeft gemaakt aan vernieling van de deur. Leg uit waarom de passant om die reden echter niet zal worden vervolgd door het Openbaar Ministerie of, zo dat wel zou gebeuren, (wat niemand zich kan indenken) door de rechter zou worden ontslagen van alle rechtsvervolging. (9p)
2. Door het tijdig blussen van de brand zijn de schadelijke gevolgen zeer beperkt gebleven. Er is nagenoeg niets verloren gegaan, er is alleen wat roet te vinden op de vloer. Het plan van Bloemen om de verzekeringsmaatschappij op te lichten is daarmee volledig mislukt. Stel dat uiteindelijk uitkomt dat Bloemen deze snode plannen heeft gehad – hij legt bij de politie een verklaring af dat hij van plan was bij de verzekering een schadeclaim in te dienen - en tegen hem strafvervolging wordt ingesteld, bepaal dan of Bloemen op basis van de gegevens die hierboven zijn gegeven ter zake van poging tot oplichting van de verzekering (art 328 Sr) kan worden veroordeeld. (9p)
3. Het was natuurlijk Duisterhof die bij Bloemen de suggestie heeft opgeworpen om brand te stichten. Hij heeft Bloemen bovendien in contact gebracht met Herman, die de feitelijke uitvoering van de brandstichting voor zijn rekening nam. Bepaal of Duisterhof strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor deze gedragingen. (9p)
4. Zeker is dat Herman voor brandstichting zal worden veroordeeld, maar hoe zit het met Bloemen zelf? Bepaal of Bloemen kan worden veroordeeld voor het medeplegen van brandstichting (9p)

(vervolg van de casus)

Het is de inmiddels gearriveerde politie en brandweer natuurlijk snel duidelijk dat hier sprake is van opzettelijke brandstichting; er zijn immers jerrycans en met benzine besprenkelde lakens gevonden in het pand. Aangezien er voorts ook snel kan worden vastgesteld dat er, behalve de door de passant ingetrapt voordeur, geen sporen van braak zijn, gaan de verdenkingen bij de aanwezige politieagenten al vrij snel in de richting van Bloemen, maar veel bewijs daarvoor is er in dit prille stadium natuurlijk nog niet. Twee agenten gaan naar de woning van Bloemen, alwaar diens zoon hun verteld dat zijn vader niet aanwezig is en al vanaf 8 uur bij zijn oom op visite is. De agenten spoedden zich naar dat adres, bellen daar aangekomen aan en vragen aan de zwager van Bloemen die de deur verbaasd opent of Bloemen aanwezig is. Even later verschijnt Bloemen aan de deur. De agenten vertellen hem van de brand in zijn cafetaria en vragen Bloemen of hij enig idee heeft hoe deze brand kan zijn veroorzaakt. Bloemen begint wat te stamelen, barst daarna in huilen uit en bekent zijn betrokkenheid bij de brand. De agenten houden Bloemen daarop aan. Een van de agenten vraagt aan Bloemen waar hij zijn auto heeft staan. Na de aanwijzing van Bloemen opent de agent het portier en kijkt vervolgens in het dashboardkastje, onder de stoelen en ook in de achterbak, waarvoor de achterklep moest worden ontgrendeld. In de achterbak treffen de agenten een lege jerrycan en een laken aan. Deze nemen zij in beslag. Vervolgens wordt Bloemen meegenomen naar het

politiebureau in Enschede, alwaar Bloemen wordt voorgeleid aan de Hulp Officier van Justitie.

5. Hoe zal de HOvJ de aanhouding van Bloemen beoordelen? (8p)
6. (los van het antwoord op vraag 5) Hoe zal de HOvJ de inbeslagneming van de jerrycan en het laken beoordelen? (8p)
7. (los van het antwoord op vraag 5) Hoe zal, later in de rechtszaak tegen Bloemen, door de rechter (moeten) worden gereageerd op het verweer van de raadsman van Bloemen dat de verklaring die Bloemen voor de woning van zijn zwager heeft afgelegd niet voor het bewijs mag worden gebruikt? (8p)
8. (los van het antwoord op vraag 5). De politie wil nagaan of in de woning van Bloemen nog aanwijzingen te vinden zijn die wijzen op de betrokkenheid van Bloemen bij de brandstichting. Men is vooral geïnteresseerd in de boekhouding en de verzekeringspapieren. Wie dient daarover te beslissen en zal die toestemming in dit geval ook (kunnen) worden verleend? (8p)
9. (los van het antwoord op vraag 5). De termijn voor verhoor zit er bijna op, maar de agenten zijn het er over eens dat Bloemen zeker nog niet kan worden heengezonden. Kan Bloemen langer worden vastgehouden? Welke beslissing dient daartoe door wie te worden genomen? (8p)
10. (los van vraag 5) Vanaf welk moment heeft Bloemen recht op (door de staat gefinancierde) rechtsbijstand? (4p)

(vervolg van de casus)

Herman is ontkomen. Bloemen heeft intussen de politie wel verteld dat het Herman was die belast was met de daadwerkelijke uitvoering van de brand. Via Bloemens mobieltje is getracht Herman te achterhalen, maar contact wordt er niet gelegd. Waarschijnlijk heeft Herman zijn mobiel weggegooid. Bloemen heeft Herman nimmer gezien, maar alleen telefonisch gesproken, ook een adres is bij Bloemen niet bekend. Diens voornaam en mobiele telefoonnummer zijn enige gegevens over Herman waarvan Bloemen kennis heeft.

11. Door middel van de inzet van welke bijzondere opsporingsbevoegdheid zou de politie de identiteit van Herman kunnen achterhalen? Bepaal of van deze bevoegdheid gebruik mag worden gemaakt (en door wie). (nb de naam van Duisterhof is bij de politie niet bekend) (8p)

(vervolg van de casus)

Stel, de brand zette wel door. Nadat Herman de cafetaria in vuur en vlam zet, brandt deze in een mum van tijd helemaal uit. Het vuur beperkt zich echter niet tot het pand van Bloemen maar slaat over naar de naastgelegen panden. De brandweer die is toegesnel, kan niets meer doen om deze panden te redden. Nadat het vuur is geblust, gaan de eerste brandweerlieden voorzichtig de uitgebrande panden in. In het pand dat ter linkerzijde van dat van Bloemen is gelegen, treffen zij tot hun ontsteltenis een verkoold lichaam aan. Het blijkt dat van een

Maak de tentamenopgaven 1, 2 en 4 van het tentamen strafrecht dat zojuist is uitgereikt. Maak vervolgens alle onderstaande opgaven.

Vraag 1. (20p)

Een aantal jaren geleden kwam Anja Joos, een dakloze, in Amsterdam om het leven, nadat zij door een aantal jongemannen was mishandeld. Bekend is, dat deze jongemannen werkzaam waren in de supermarkt, waar even te voren Joos een blikje bier had gestolen, althans dat dachten haar belagers. Aan de verdachten B. en G. is primair tenlastegelegd, dat zij zich – kort gezegd - schuldig hebben gemaakt aan het medeplegen van doodslag. De rechtbank Amsterdam kwam evenwel tot een vrijspraak van het primaire tenlastegelegde, mede naar aanleiding van de volgende omstandigheden van het geval:

“(…). Nu moet het slachtoffer onmiskenbaar fragiel en kwetsbaar hebben geogd en is het totaal van het op haar uitgeoefende geweld, dat aan verdachte en zijn medepleger G. kan worden toegerekend, zeker in dat licht zonder meer fors te noemen. Dat neemt echter niet weg dat geen van beide verdachten naar het oordeel van de rechtbank in redelijkheid kon voorzien dat [slachtoffer] als gevolg van in totaal drie of vier trappen op, naar zijn uiterlijke verschijningsvorm, niet zonder meer vitale delen van het lichaam, zou komen te overlijden. Verdachten wisten niet en konden ook niet weten dat de milt van het slachtoffer vergroot was, daardoor waarschijnlijk onder de ribbenboog uitstak en dus minder beschermd was.”

Later heeft het gerechtshof het vonnis van de rechtbank op dit onderdeel bevestigd.

- a. Beredeneer precies waarom (voorwaardelijk) opzet op de dood van Joos volgens de rechtscolleges niet bewezen kon worden geacht.(10p)
- b. Een van de verdachten heeft zelf niet geschopt of geslagen, maar heeft er bijgestaan toen de anderen Joos mishandelden. Beoordeel de navolgende stelling: voor medeplegen van doodslag (zo opzet wel zou kunnen worden bewezen) is het voldoende dat een ander bij het begaan van alle uitvoeringshandelingen door een ander aanwezig is geweest. (10p)

Vraag 2 (20p)

Piet bevindt zich met Ans op een viaduct. Het is midden in de nacht en er is zeer weinig verkeer op de daaronder liggende snelweg. Heel af en toe rijdt een auto onder het viaduct voorbij. Ans ziet een baksteen liggen en vraagt Piet of hij deze vanaf het viaduct naar beneden durft te gooien. Piet hoeft niet lang na te denken. “Nee, natuurlijk niet”, zegt hij. “Schijterd”, repliceert Ans. Piet haalt zijn schouders op en loopt weg. “Schijterd”, roept Ans hem na, “Kijk wat ik doe”. Zij legt de grote baksteen op de vrij smalle rand van het viaduct. “Ben je besodemieterd! Haal die steen daar weg!”, schreeuwt Piet. Hij rent op Ans toe, maar Ans schuift langzaam met haar voet de steen over de rand van het viaduct, uitsluitend zo verklaart zij later, om Piet op stang te jagen. De steen schuift vervolgens over het viaduct en valt naar beneden en mist op een haar na een net passerende auto. Deze automobilist schrikt zich wild en doet onmiddellijk aangifte.

- a. Via een betrouwbare getuige, een bekende van Piet en Ans, krijgt de politie later de informatie dat deze Piet en Ans mogelijk betrokken zijn bij het bovenbeschreven incident. Welk bijzonder opsporingsmiddel zou de politie in kunnen zetten om de mogelijke betrokkenheid van Piet en of Ans aan te tonen. Ga ook in op voorwaarden die voor de inzet van deze bevoegdheid gelden. (10p).
- b. Beredeneer in hoeverre Ans is te vervolgen voor poging tot doodslag van de automobilist. (10p)

Vraag 3. (35p)

De 38-jarige Geert Reuver vernielt op klaarlichte dag een ruit van een speelgoedwinkel zijn woonplaats. Geert had de bedoeling om een aantal Merklinspeelgoedtreinen te stelen, het spelen

Maak de tentamenopgaven 1, 2 en 4 van het tentamen strafrecht dat zojuist is uitgereikt. Maak vervolgens alle onderstaande opgaven.

Vraag 1. (20p)

Een aantal jaren geleden kwam Anja Joos, een dakloze, in Amsterdam om het leven, nadat zij door een aantal jongemannen was mishandeld. Bekend is, dat deze jongemannen werkzaam waren in de supermarkt, waar even te voren Joos een blikje bier had gestolen, althans dat dachten haar belagers. Aan de verdachten B. en G. is primair tenlastegelegd, dat zij zich – kort gezegd - schuldig hebben gemaakt aan het medeplegen van doodslag. De rechtbank Amsterdam kwam evenwel tot een vrijspraak van het primaire tenlastegelegde, mede naar aanleiding van de volgende omstandigheden van het geval:

“(…). Nu moet het slachtoffer onmiskenbaar fragiel en kwetsbaar hebben geoogd en is het totaal van het op haar uitgeoefende geweld, dat aan verdachte en zijn medepleger G. kan worden toegerekend, zeker in dat licht zonder meer fors te noemen. Dat neemt echter niet weg dat geen van beide verdachten naar het oordeel van de rechtbank in redelijkheid kon voorzien dat [slachtoffer] als gevolg van in totaal drie of vier trappen op, naar zijn uiterlijke verschijningsvorm, niet zonder meer vitale delen van het lichaam, zou komen te overlijden. Verdachten wisten niet en konden ook niet weten dat de milt van het slachtoffer vergroot was, daardoor waarschijnlijk onder de ribbenboog uitstak en dus minder beschermd was.”

Later heeft het gerechtshof het vonnis van de rechtbank op dit onderdeel bevestigd.

- a. Beredeneer precies waarom (voorwaardelijk) opzet op de dood van Joos volgens de rechtscolleges niet bewezen kon worden geacht. (10p)
- b. Een van de verdachten heeft zelf niet geschopt of geslagen, maar heeft er bijgestaan toen de anderen Joos mishandelden. Beoordeel de navolgende stelling: voor medeplegen van doodslag (zo opzet wel zou kunnen worden bewezen) is het voldoende dat een ander bij het begaan van alle uitvoeringshandelingen door een ander aanwezig is geweest. (10p)

Vraag 2 (20p)

Piet bevindt zich met Ans op een viaduct. Het is midden in de nacht en er is zeer weinig verkeer op de daaronder liggende snelweg. Heel af en toe rijdt een auto onder het viaduct voorbij. Ans ziet een baksteen liggen en vraagt Piet of hij deze vanaf het viaduct naar beneden durft te gooien. Piet hoeft niet lang na te denken. “Nee, natuurlijk niet”, zegt hij. “Schijterd”, repliceert Ans. Piet haalt zijn schouders op en loopt weg. “Schijterd”, roept Ans hem na, “Kijk wat ik doe”. Zij legt de grote baksteen op de vrij smalle rand van het viaduct. “Ben je besodemieterd! Haal die steen daar weg!”, schreeuwt Piet. Hij rent op Ans toe, maar Ans schuift langzaam met haar voet de steen over de rand van het viaduct, uitsluitend zo verklaart zij later, om Piet op stang te jagen. De steen schuift vervolgens over het viaduct en valt naar beneden en mist op een haar na een net passerende auto. Deze automobilist schrikt zich wild en doet onmiddellijk aangifte.

- a. Via een betrouwbare getuige, een bekende van Piet en Ans, krijgt de politie later de informatie dat deze Piet en Ans mogelijk betrokken zijn bij het bovenbeschreven incident. Welk bijzonder opsporingsmiddel zou de politie in kunnen zetten om de mogelijke betrokkenheid van Piet en of Ans aan te tonen. Ga ook in op voorwaarden die voor de inzet van deze bevoegdheid gelden. (10p).
- b. Beredeneer in hoeverre Ans is te vervolgen voor poging tot doodslag van de automobilist. (10p)

Vraag 3. (35p)

De 38-jarige Geert Reuver vernielt op klaarlichte dag een ruit van een speelgoedwinkel zijn woonplaats. Geert had de bedoeling om een aantal Merklinspeelgoedtreinen te stelen, het spelen

daarmee is zijn grote hobby. Na het inslaan van de ruit gaat het alarm af waardoor Geert besluit om af te zien van de diefstal van de treinen. Hij rent weg zonder ook maar iets mee te nemen. Geert is evenwel tijdens het inslaan van de ruit herkend door de eigenaar van de winkel. Geert komt regelmatig bij hem in de winkel en de eigenaar kent Geert niet alleen bij naam, maar weet ook het adres van Geert. De eigenaar belt onmiddellijk met de politie, doet aangifte en speelt gegevens over Geert door.

Twee agenten worden er onmiddellijk op uitgestuurd om Geert aan te houden; zij wachten Geert bij diens woning op. Laatstgenoemde wandelt intussen nietsvermoedend naar zijn woning. Daar aangekomen ziet hij agenten in de voortuin staan. Geert wordt staande gehouden en aan zijn kleding onderzocht, waarbij uit de binnenzak van zijn jas een zakmes gehaald, dat de agent in beslag neemt. Geert bekent daarop onmiddellijk dat hij de ruit van de winkel heeft vernield, maar wil niet zeggen met welk doel hij dat heeft gedaan. Vervolgens wordt Geert aangehouden.

Tijdens het verhoor op het bureau wordt Geert ook geconfronteerd met de mededeling van de eigenaar van de speelgoedwinkel dat er in de afgelopen maanden Merklintreinen zijn weggenomen. Niets te weten. Hij erkent een groot liefhebber te zijn en inderdaad de bedoeling te hebben gehad om een aantal treinen weg te nemen. Nadat Geert was gevraagd of de agenten zijn huis mochten doorzoeken, hetgeen Geert weigerde, besluit de hulpofficier van Justitie een 'huiszoeking' bij Geert te verrichten. Twee agenten worden door de hulpofficier erop uitgestuurd om het huis te doorzoeken. Ze breken de voordeur open (Geert had geen sleutel bij zich, wat op zich gek is, maar dat heeft de auteur van deze vraag zo bedacht) en bekijken vervolgens elk vertrek, waarbij zij onder meer kasten openen en kisten, die zijn afgesloten, verbreken. In een van de kisten vinden zij vele speelgoedtreinen en ander bijbehorend materiaal. De kist wordt meegenomen naar het bureau.

- a. Waren de agenten bevoegd om Geert staande te houden? (5p)
- b. Waren de agenten bevoegd om het zakmes in beslag te nemen? (5p)
- c. Waren de agenten bevoegd om Geert aan te houden? (5p)
- d. Hoe lang mocht Geert worden opgehouden voor het verhoor? De aanhouding vond plaats om 11.00u 's ochtends en de vraag wordt gesteld om 14.00u (5p). (los van wat u onder c heeft beantwoord, dient u er voor het beantwoorden van deze en de volgende vragen ervan uit te gaan dat de vorige vraag positief is beantwoord, dus *stel dat*.)
- e. Mag Geert voor het door hem gepleegde delict langer dan de onder d bedoelde periode worden vastgehouden? (5p)
- f. Bespreek grondig de rechtmatigheid van de door de agenten verrichte zoeking in Geert's woning (10p).

Einde van het tentamen